

Прасковата – овощен вид с много предимства

Автор(и): проф. д.с.н. Ангел Харизанов

Дата: 04.07.2024 Брой: 7/2024

* Статията е обновена на 4.07.2024 г.

Прасковата принадлежи към сем. Розоцветни, род *Persica*. Известни са 6 вида праскови – 4 диворастящи в Китай, Монголия и Тибет и 2 културни – обикновена праскова *P. vulgaris* Mill и *P. ferganensis* Riab et Coast. Културните сортове произлизат предимно от *P. vulgaris*.

Прасковата произхожда от Китай, където е известна 2000–2300 г. пр. н. е. Отначало е пренесена в Персия (Иран), а по-късно – в Гърция, откъдето се разпространява в Италия и други райони на Южна

Европа. По българските земи е пренесена от Древна Гърция, първо по Черноморското крайбрежие и Източна Тракия, а след това – в други райони на страната.

Прасковата като промишлена култура е нова за нашата и други страни. Но нейните изключителни качества – красив външен вид на плодовете, високата им биологична стойност, освежаващ и приятен вкус, възможност за консумиране в свежо състояние повече от 4 месеца; ранно встъпване в плододаване, отсъствие на алтернативност в плододаването, достигане на максимално плододаване на 3-ата–4-ата година след засаждане и други й осигуряват мястото на желан овощен вид. В България през 1950 г. площта на прасковените градини е едва 1860 дка; през 1956 г. – 15 630, а през 1966 г. – 180 498 дка. Световното производство на плодове през 1979–1981 г. е 7 382 хиляди тона; през 1994 г. – 10 350 хиляди тона, а в България, съответно 76,5 и 46 хиляди тона.

През 1984 г. България е на 5-о място в Европа по производство на праскови и на 11-о в света. След този период настъпва редукция на площите, заети с праскова, най-силно изразено през 90-те години на миналия век. През 1997 г. площите са 80 870 и са набрани 49 950 кг плодове; 2001 г. – съответно 66 670 дка и 13 132 000 кг; 2008 г. – 60 400 дка и 14 908 000 кг, а през 2016 г. – 42 480 дка и 30 439 000 кг плодове.

В България се отглеждат около 30 сорта същински праскови (праскови за консумация в пряно състояние), нектарини без мъх по кожицата на плода – около 12–15 сорта, и около 20 консервни сорта, с хрущялно месо и неотделяща се от плода костилка. Прасковата е слабо устойчив на ниски температури овощен вид и често страда от зимни студове и късни пролетни мразове. Това налага много прецизен избор на район и места за разполагане на прасковените насаждения. Продължителността на живот на дърветата обикновено е 10–12, рядко – до 15 години.

Прасковата се заразява от над 30 вида причинители на болести и се поврежда от 60 и повече вида неприятели – насекоми, акари, нематоди и др. Едни от тях повреждат корените, други – надземни вегетативни части, а трети – плодни пъпки и плодове. Общите повреди от вредителите най-често отслабват растежа, намаляват плододаването, влошават качеството на плодовете и причиняват загиване на дърветата.

От болестите най-вредоносни са къдравостта, брашнестата мана, струпяването, гъбната сачмянка, вертицилийното увяхване и някои други.

Причинителят на **къдравостта** заразява листата, летораслите, цветовете и плодовете, но най-силни са повредите по листата. Тези повреди предизвикват отслабване на дърветата, нередовно и по-слабо плододаване, некачествени плодове и изсъхване на дърветата. Болестта се проявява ежегодно, независимо дали е имало нападение през предшестващата година.

Брашнеста мана. Причинителят заразява и силно поврежда листата, плодовете и летораслите.

Обикновено листата окапват, плодовете остават дребни и некачествени, а летораслите закържавяват и често изсъхват.

Струпясване. Болестта причинява обезлистване на дърветата още през първата половина на лятото, а заразените плодове са дребни и с влошени качества. Заразените леторасли и клончета растат слабо или изсъхват.

Гъбна сачмянка. Болестта се среща най-често във влажни райони и през дъждовни години.

Причинителят заразява листата, плодовете и клонките. По листата се образуват морави или кафеникави закръглени или ъгловати петна с мораво периферия. По-късно петната изсъхват, а тъканта окапва – образуват се отвори, подобни на такива, причинени от сачми. По плодовете се образуват петна, които се разрастват в плодовото месо във вид на плитки ямички или раковини. По повърхността на ямичките и раковините изтича капчица смола. По клоните също се образуват рани и раковини, оцветени мораво или кафяво. Патогенът заразява още летораслите, смесените пъпки, цветовете и листата.

Вертицилийно увяхване. Болестта поврежда най-силно млади и силно растящи дръвчета при поливни условия и засадени на зеленчукови площи и на площи, заемани с чувствителни на бактерията култури (технически и др.). Среща се в акутна и хронична форма. При акутната форма се наблюдава внезапно окапване на листата, а при хроничната – листата първо пожълтяват, а по-късно окапват. Най-често се проявява в началото на лятото. Патогенът се развива в ксилема, обхващащ по дължина заразената част на растението, ксилемът придобива кафеникав цвят.

Бактериален рак. Патогенът създава проблеми при производство на овощни дръвчета в разсадниците.

Проявява се в образуване на тумори със зърнеста структура по корените и в областта на кореновата шийка.

От насекомите най-вредоносни са листните и щитоносните въшки, черната златка, източният плодов червей, прасковеният клонков молец (анарзия) и други.

Листните въшки смучат сок от кората на ствола, клоните и клончетата (голяма прасковена листна въшка); от набъбналите и набъбващи пъпки, от листата, плодовете, от върхната част на летораслите. Листата се завиват специфично при отделните видове и загиват, летораслите спират да растат и също загиват, а плодовете са дребни и некачествени, растенията отслабват силно и често изсъхват. Някои видове са преносители на вируси.

Щитоносни въшки

Най-вредоносни са калифорнийската щитоносна въшка и черничевата щитоносна въшка.

Калифорнийската щитоносна въшка смуче сок от летораслите, клончетата, клоните, ствола и плодовете. На местата на смучене тъканите некротират и се оцветяват във вишнево червено. При силно нападение отначало изсъхват клончета и клони, а по-късно – цели дървета. Плодовете са напетнени, дребни и некачествени.

Черничевата щитоносна въшка се развива в плътни колонии по клоните, клончетата, ствола, летораслите, листата и плодовете. Растенията отслабват, отделни клони изсъхват, а по-късно изсъхват цели дървета.

Черна златка

Видът представлява проблем за овощните разсадници и за млади дръвчета до 4–5 години след засаждане. Ларвите първо тунелират тънките корени, а по-късно – централния корен. През август започват да окапват листата, а по-късно изсъхват цели дръвчета и стари дървета.

Източен плодов червей

Ларвите тунелират върхната част на летораслите, които спират да растат, а се разклоняват и причиняват червясване на плодовете при зазряване и по-късно. Ларвите от отделните поколения вредят от април до октомври – до първата половина предимно тунелират летораслите, а след това причиняват червясване на плодовете.

Прасковен клонков молец

Вреди подобно на източния плодов червей, но дължината на повредената част на летораслите е значително по-къса от тази при източния плодов червей. Двата вида се различават значително по

ларвите – на източния плодов червей е розова с различни цветови нюанси, а на прасковения клонков молец – шоколадено-кафява, с резедави пръстенчета между коремните членчета.

За ограничаване вредната дейност на вредителите по прасковата се провежда мониторинг за установяване на тяхната фенология и численост от март до септември и се прилагат агротехнически мероприятия и ПРЗ, когато това е необходимо, а срещу причинителите на болести – предпазни и лекуващи продукти.

Прасковите на Храбрино

За втора поредна година село Храбрино ще събере хора от близо и далеч, за да се насладят на най-вкусните и ароматни праскови, които се отглеждат в региона. На 28.07.2024 година от 09:00 часа ще се проведе "Празника на ХРАБРИНСКАТА праскова".

Това събитие ще се съпътства с много интересна програма, конкурс за най-голяма праскова, весела музикална програма и благотворителен кулинарен базар.